

# Bayâtî\_Âyin-i\_Şerîf-i

## Birinci Selam

NEY

Bestekâr : *Küçük Dervi Mustafa Dede*

Usûlü : *Devr-i Revân [14/8]*

Güftekâr : *Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî*



Şâ hâ zi ke rem ber me me ni der  
Ber hâ li me ni hâs te te i dil



vîş ni ger hey hey sul ta nı men vay hey hey hün  
rîş ni ger



kâ rı men vay ah kâ rı men vay ah



Her çend ne yem lâ yı kı bah



şâ yi şî tü hey yi hey sul ta nı men



vay vay hey yi hey Hün kâ rı men



vay hey yi yar Ber men me ni ger ber ke ke re mi



hîş hiş ni ger hey hey sul ta nı men



vay hey hey hün kâ rı men vay ah

# Bayâtî\_Âyin-i\_Şerîf-i

Bestekâr : *Küçük Dervi Mustafa Dede*

2  
20  
22  
24  
26  
28  
30  
32  
34  
36  
38

hey yi hey ih san me ded vay vay

Hey yi hey Guf ran me ded vay hey yi yar

yar yü re ğim yar ah

gör ki ne ler var hey yar

ya Rab zi dü kev ni bi ni ya


zem ker dan hey yi yar hey yi dost


Ez ef se ri fak ri ser ri fi ra

zem ker dan hey yi yar hey yi dost

en der ha re met mah re re mi ra


zem ker dan hey yi yar hey yi dost


40  
  
 an reh ki ne su yi tûs tûs tû ba


42  
  
 zem ker dan hey yi yar hey yi dost

44  
  
 bi ya bi ya ki tû yi ca nî

46  
  
 ca nî ca nî se ma bi ya ki ser

48  
  
 vi re va nî be bos bos ta nî se ma

50  
  
 bi ya ki çeş me i hur şî

52  
  
 di zi ri sa ye i tûst he za rî

54  
  
 züh re tû da ri ber a sü ma nî se

56  
  
 ma

58  
  
 ma

60  
  
 ma

## Dervîş Kûçek Mustafâ Dede

[- 1688]

Türk mûsikisi bestekârı.

Edirne'de doğdu ve orada yetişti. Mûsiki kaynaklarında Kûçek (Köçek) Dervîş Mustafâ olarak tanındı. Mevlevîye tarikatına intisabından sonra Edirne Mevlevîhânesi'nde çilesini tamamlayarak dergâhın aşçıbaşılığına tayin edildi. Dönemin üstatlarından mûsiki öğrenip kendini yetiştirdi. IV. Mehmed devrinde şöhrete ulaştı ve ünlü mûsikişinaslar arasında yer aldı. Edirneli şair Mehmed Rüşdî onun vefatı üzerine şu mısraı yazmıştır: 'Bûbül-i gülzâr-ı cennet ola Kûçek Mustafâ (1095)'.

Esad Efendî'nin Atrabü'l-âsâr'da sesinin güzelliğinden ve üslûbunun parlaklığından söz ettiği Mustafâ Dede'nin en önemli yanı bestekârlığıdır. Onun bestelediği bayatî makamındaki âyin, günümüze ulaşmış Mevlevî âyinleri içinde bestekârı bilinen ilk âyin olma özelliğini taşımakta ve melodik yapısı itibarıyla türünün en başarılı örneklerinden kabul edilmektedir. Rauf Yektâ Bey, âyinin güftesinde aruzun usule tatbikinde en küçük bir ikâ' hatasına rastlanmayışından ve güfte taksimatındaki güçlükleri halletmede gösterdiği maharetin ortaya koyduğu usul-makam-melodi uyumuyla sağlanan beste tekniğinden övgüyle bahseder. Atrabü'l-âsâr'da Mustafâ Dede'nin pek çok eser bestelediği kaydedilmişse de Yılmaz Öztuna, beş adet peşrev ve saz semâisinin tesbit edildiğini yazar.

Rauf Yektâ Bey, şifâhî bir bilgiye dayanarak bayatî Mevlevî âyininin bestekârı Kûçek Mustafâ Dede'nin Afyonkarahisar Mevlevîhânesi şeyhlerinden Mustafâ Dede ile (ö. 1100/1688-89) aynı kişi olabileceği şeklinde bir kanaat belirtmiştir.

## BİBLİYOGRAFYA:

Ebûshakzâde Esad Efendî, Atrabü'l-âsâr, İÜ Ktp., TY, nr. 6204, vr. 17b-18a; Türk Musikisi Klasiklerinden Mevlevî Âyinleri (İstanbul Konservatuvarı neşriyatı), İstanbul 1934, VII, 313-326, ayrıca bk. Rauf Yektâ'nın önsözü, s. III-VI; Osman Nuri Peremeci, Edirne Tarihi, İstanbul 1939, s. 307; a.m.f., 'Edirne'de Yetişen Musikîşinaslar', Damla, sy. 9, Edirne 1948, s. 138; Sadettin Nüzhet Ergun, Türk Musikisi Antolojisi, İstanbul 1942, I, 25, 41-43, 78-80; Halil Can, 'Mevlevî Musikîsinde Beyatî Âyininin Yeri ve Bestekârı', Mevlânâ Güldestesi, Konya 1965, s. 51-53; Abdülbâki Gölpınarlı, Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik, İstanbul 1983, s. 456-457; Yusuf İlgar, Tarih Boyunca Afyonda Mevlevîlik, Afyon 1983, s. 82-84; Mehmet Nazmi Özalp, Türk Musikisi Tarihi, İstanbul 2000, I, 383-384; Hüseyin Sadeddin Arel, 'Türk Bestekârlarının Tercemeihalleri', MM, sy. 20 (1949), s. 22; Hayri Yenigün, 'Köçek Dervîş Mustafâ Efendî', a.e., sy. 129 (1958), s. 278-280; Öztuna, BTMA, II, 77.

Kaynak : Nuri Özcan ; <http://www.islamansiklopedisi.info/>

Dervîş Kûçek Mustafâ Dede'nin günümüze kalan en önemli eseri Beyatî Mevlevî Âyin-i Şerîfî'dir. Beyatî Mevlevî Âyin-i Şerîfî'nden önceki Mevlevî âyinlerin tüm bestekârları meçhuldür.

Beyatî Mevlevî Âyin bestekârı bilinen ilk âyindir.

## Mevlevî Âyinleri

Mevlevî âyinleri, Kul'un kendi benliğinden kurtulup, Hak ile hak olma yolunda verdiği mücadelenin sembolü olarak yapılagelir. Mevlevîhanelerin Semahane bölümlerinde 'Mutrıp Heyeti' tarafından çalınır ve söylenir. 'Mutrıp Heyeti' içinde, ney ve kudüm olmak üzere, Türk müziği içinde yer alan diğer enstrümanları çalanlarla birlikte âyini okuyan 'Naathan' grubu da bulunur.

'Mutrıp Heyeti' ve 'Semazenler'in Mevlevîliğe ait özel giyisilerle icra ettiği Mevlevî âyinleri dört ana bölümden oluşur. Her bölüm 'Selam' ismi ile anılır.

'Birinci Selam' da âşuklar şüpheden kurtulup Allah'a iman ediyor. 'İkinci Selam' da Allah'ın birliğini görüş haline getiriyor. 'Üçüncü Selam' da bu biliş ve görüş, olgunluk devresine eriyor; 'mutlak olgunluk durağı' na ulaşıyor. 'Dördüncü Selam' da ise 'birlik durağı' nda ayak direterek, kendi merkezleri etrafında dönmeye başlanıyor. Bu Selam'da 'Şeyh' de semaya katılıyor. Ortada 'sema eden' 'Şeyh' Mevlana'yı temsil ediyor. 'Şeyh' 'sema' dan sonra makamı olan 'Post' a vardığında 'sema' sona eriyor ve Kur'an okunmaya başlanıyor. Ardından yapılan dua ile âyin sona eriyor.

## Bayâtî Âyin-i Şerîf

## BİRİNCİ SELÂM

Şâhâ zi kerem ber men-i dervîş niger  
Ber hâl-i men-i hâste-i dil-riş niger  
Her çend neyem lâyıık-ı bahşâyîş-i tü  
Ber men me-niger ber kerem-i hiş niger

Ey Padişah!

Kereminle bu fakire,

gönlü yaralı hastanın haline (bir) bak

Her ne kadar senin lûtfuna lâyıık değilsem de bana bakma,

kendi keremine bak

Yâ Rab zi dü kevn bi-niyâzem gerdan  
V'ez efser-i fakr ser-firâzem gerdan  
Ender haremeh mahrem-i râzem gerdan  
An reh ki ne sûy-i tüst bâzem gerdan

Yârabbî! Beni iki dünyadan da âzat eyle.

Yokluk (fakr) tacı ile benim başımı yücelt

Senin haremde beni surra mahrem eyle

Sana doğru olmayan yoldan beni geri çevir

i-yâ bi-yâ ki tüyî cân-ı cân-ı cân-ı semâ'  
Bi-yâ ki serv-i revânî be büstân-ı semâ'  
Bi-yâ ki çeşme-i hurşîd zîr-i sâye-i tüst  
Hezâr zühre tü dârî ber âsümân-ı semâ'

Gel gel ki sen semân canının canının canısın

Gel ki sen semâ bahçesinde salınan (bir) servisin

Gel ki güneşin kaynağı, senin gölgenin altındadır

(Güneş, ışığını senden alır)

Sen semâ âsümanında binlerce zühreye sahipsin